

De kracht van sport in de wijk

advies over het smeden
van sportieve coalities voor
stadswijken

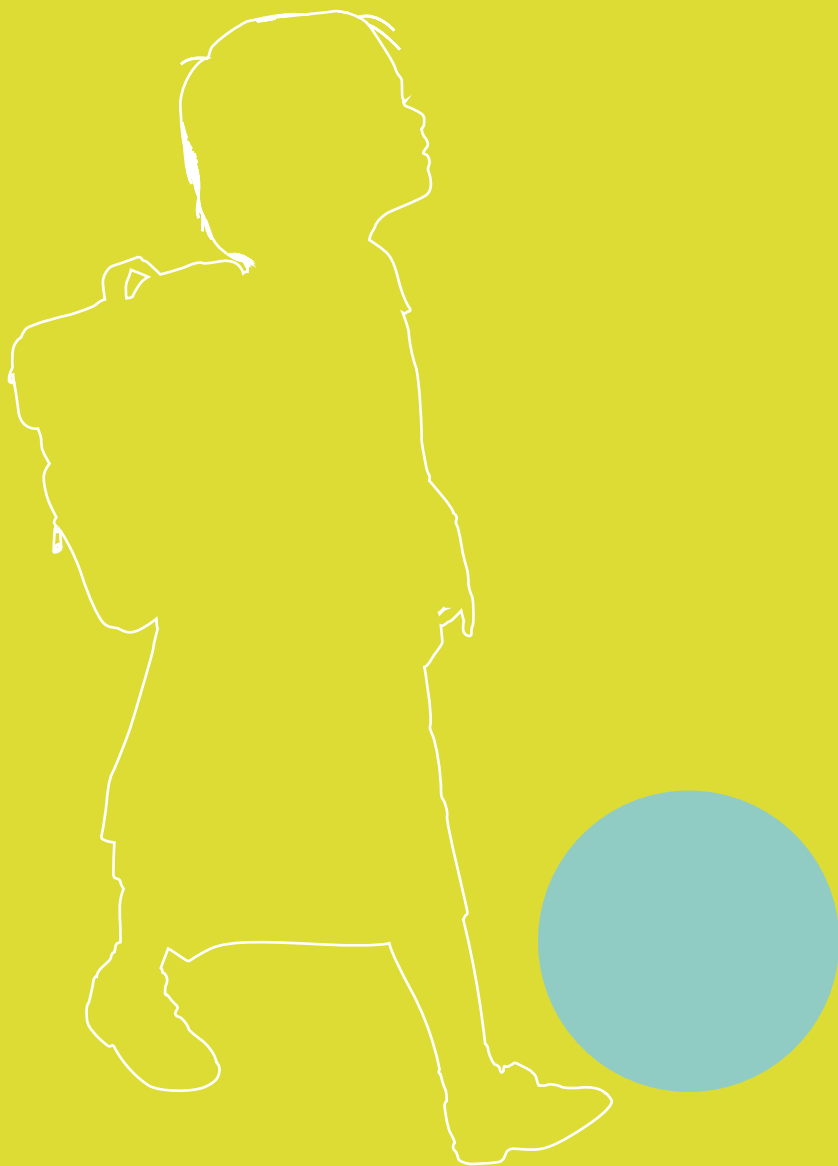

De kracht van sport in de wijk

advies over het smeden
van sportieve coalities voor
stadswijken

November 2007

Inhoudsopgave

De voordelen van sport	6
Inleiding	6
Leeswijzer	7
Sport biedt kansen	10
Sport doet goed, maar niet vanzelf	10
Belangrijk, maar geen wondermiddel	11
Van luie wijken naar beweegvriendelijke wijken	11
De sociale meerwaarde van sportbeoefening: over meeting en mating	16
De wereld van de sport weerspiegelt de gewone maatschappij	16
Ontmoetingen in de sport	16
Apart sporten	17
Sportverenigingen in het nauw	18
Kwaliteit kaderleden	18
Sport als krachtbron in probleemwijken	22
Sport in probleemwijken	22
Ontbreken van sportinfrastructuur	22
Ongeorganiseerde sport gedijt	24
Naar een hoogwaardige sportieve infrastructuur	28
Zeven sportieve aanbevelingen voor beleid	34
Rotterdam sportstad anno 2018	41
Colofon	43

De voordelen van sport

Inleiding

Als het gaat om sport kent Rotterdam flink wat successen. Niet alleen telt de Maasstad drie voetbalclubs in de eredivisie, ook kent de stad een sportklimaat waar topatleten werken en verblijven. Hoezeer sport in het hart van de stad zit blijkt ook door het uitroepen van de Crooswijkse bokser Bep van Klaveren tot grootste Rotterdammer. (Respectievelijk de filosoof Desiderius Erasmus (nr. 2) en Pim Fortuyn (nr. 3) achter zich latende). Sport staat al jarenlang op de beleidsagenda. In 2001 stelden de drie Rotterdamse sportorganisaties Sport en Recreatie, Rotterdam Topsport en Rotterdam Sportsupport gezamenlijk het gemeentelijk meerjarenprogramma 'Rotterdam Sportstad 2001-2010' op, dat een impuls gaf aan het beleidsprogramma Sport voor alle Rotterdammers. Dat is niet onopgemerkt gebleven: in 2005 werd Rotterdam verkozen tot European Capital of Sports, wat constructief is aangegrepen door het Sportjaar 2005 te organiseren.

Het Sociaal Platform Rotterdam (SPR) ziet een rol voor sport in De Sprong Vooruit, zoals ze dit eerder noemde in haar actievoorstel gericht op vier Rotterdamse buurten: Afrikaanderwijk, Oude Noorden, Pendrecht en Schiebroek Midden & Zuid. De Sprong Vooruit bestaat uit het organiseren van een krachtige interveniërende beweging in de verschillende deelgemeenten, wijken en buurten. Deze sprong verdient verbreding over de hele stad. Het SPR wil de ambities versterken vanuit het besef dat sport de bron is om vruchtbare sociale coalities te smeden en versterken. Voor het SPR komt daar nog bij dat een investering in (breedte)sport samenhangt met de algemene sociale kwaliteitsverbetering van wijken in Rotterdam. De verkleurende en verjongende stad Rotterdam is momenteel de toonaangevende topsportstad van Nederland. De sportieve infrastructuur blijft echter achter op sociaal, cultureel, fysiek en economisch terrein en 'sportproblemen' blijven onderbelicht.

Het Sociaal Platform Rotterdam houdt met dit advies een krachtig pleidooi voor het fors en bewust investeren in sport in de breedste zin van het woord. Daarbij gaat het om toeleiding van the next generation naar verenigingssport, het ondersteunen van verenigingen die zichzelf een maatschappelijke opdracht toekennen (brede sportverenigingen) en het verbeteren van de mogelijkheden voor kinderen en jongeren om ongeorganiseerd in hun eigen buurt te sporten en te spelen (bewegingsvriendelijke wijken). Het intensiveren van 'buurtsport' vergt aanpassingen in de inrichting van de schaarse openbare ruimte voor

ongeorganiseerde sporten zoals straatvoetbal en skaten. Multifunctionele sportvoorzieningen kunnen zorgen dat sportverenigingen terugkeren naar de wijk.

In deze notitie willen we het grotere verhaal uitdragen, een verhaal waarin niet alleen hoofdrollen aan bewoners worden toebedeeld, maar juist ook aan centrale spelers in de stad: het verenigingsleven, deelgemeenten, wooncorporaties, welzijnsorganisaties, sportorganisaties, ondernemingen en relevante middenveldpartijen. Dit dient niet uitgelegd te worden als 'haal het bij de mensen weg en leg het in handen van de instituties'. Nee: het gaat om allianties tussen klein en groot, om bondgenootschappen, om het samen creëren en vormgeven van een beweging. Sport brengt mensen bij elkaar, geeft invulling aan participatie en verhoogt zelfredzaamheid en emancipatie. Samen iets doen waar je trots op kunt zijn geeft een gevoel van saamhorigheid en draagt bij aan de sociale kwaliteit en weerbaarheid van wijken. Dit hoeft zich niet te beperken tot sport, maar kan ook door actief lid te zijn van andere verenigingen. De ambitie van het SPR vindt aansluiting bij het Beleidsprogramma 2007-2011 van het kabinet 'Samen werken, samen leven'. Het kabinet acht sport van groot belang voor de samenleving en stelt de intrinsieke waarde van de sport voorop. In de beleidsbrief sport van oktober 2007 staat het als volgt 'Het kabinet steunt de sport vooral om de maatschappelijke waarden waaraan sport een bijdrage levert. *De maatschappelijke functie maakt de sport gewild én kansrijk voor het realiseren van belangrijke kabinetsdoelen: op het gebied van preventie en gezondheid, jeugdbeleid, onderwijs, waarden en normen, integratie, wijken, veiligheid en internationaal beleid.*'

Leeswijzer

Deze notitie begint met twee casusbeschrijvingen om het belang van sport te onderstrepen.

Daarna gaan we in op de sociale meerwaarde van sportbeoefening (meeting en mating). Vervolgens belichten we waarom juist in achterstandswijken de sport het moeilijk heeft.

Hierna zoomen we in op de Rotterdamse situatie: de lokale infrastructuur voor sport op wijkniveau. Na een opsomming van randvoorwaarden sluiten we af met aanbevelingen voor het benutten van kansen die op korte termijn haalbaar zijn, en doen we enkele meer ambitieuze aanbevelingen voor de lange termijn, met adviezen voor operationalisering.

De strekking van de aanbevelingen is duidelijk: sport moet serieus worden genomen én de sport(sector) moet zichzelf serieus nemen. Met sport moet je rekening houden.

Sport biedt kansen ...

Sport biedt kansen

Sport doet goed en leidt tot verbroedering, maar alleen onder bepaalde voorwaarden. Met twee voorbeelden laten we de positieve functie van sport zien, evenals de redenen om in sport te investeren.

Steven Zwarts' zit in de Highschool Voetbalklas van het Thorbecke College in Rotterdam. Een jaar geleden was dit voor de 13-jarige Katendrechtse jongen uit Boeroendi nog ondenkbaar. Ondanks dat zijn moeder hem altijd stimuleerde om te sporten, was hij geen lid meer van een sportvereniging. Niet dat hij dit niet wilde, maar de wijk Katendrecht kende toen nog geen sportvereniging. Sterker nog, in de gehele deelgemeente Feijenoord was niet één voetbalvereniging te vinden. In de deelgemeente Feijenoord wonen 74.000 mensen van wie 64% allochtoon is. Het alternatief was tot voor kort voetballen op straat. Totdat twee basisscholen in de wijk dit probleem serieus oppakten en het initiatief namen om sportverenigingen 'terug' te krijgen in de wijk. Ze ontwikkelden met Rotterdam Sportjaar 2005 een nieuw type sportvereniging: *de schoolsportvereniging*. Voor Steven heeft het lidmaatschap van deze schoolsportvereniging in de wijk gediend als opstapje naar hoger onderwijs. Gelukkig merkte voetbalvereniging Spartaan '20 Stevens talent voor voetballen op. Hij werd geselecteerd voor de B1. Intussen heeft hij nieuwe toekomstplannen. Steven is door de strenge selectie van het Thorbecke College gekomen en maakt nu deel uit van de Highschool Voetbalklas. Zonder lidmaatschap van een sportvereniging was hij nooit toegelaten.

Het ledenbestand van de Crooswijkse Voetbalvereniging HOV (Hoop Op Vooruitgang) is multicultureel geworden. De in 1918 opgerichte en van oudsher witte vereniging kent nu een ledenbestand dat voor meer dan negentig procent uit allochtonen bestaat. Om deze cultuurverandering goed te ondervangen heeft HOV samen met de Soccer Academy sinds dit jaar een professionele pedagogisch coördinator aangesteld. Volgens de folder van HOV haken tegenwoordig steeds meer vrijwilligers af, omdat ze niet opgewassen zijn tegen de sociale druk die de kinderen, hun ouders en omgeving op hen uitoefenen. De pedagogisch coördinator ondersteunt trainers, kinderen en ouders en is altijd aanwezig bij de voetbaltrainingen. Daardoor krijgen zowel de trainers als de spelers veel meer plezier in het spel. Waar nodig intervenieert of helpt de pedagogisch coördinator bij conflictsituaties of problemen, op of buiten het speelveld. Vooral de trainers en het kader zijn erg blij dat er een aanspreekpunt is waar zij terecht kunnen met problemen bij de jeugdspelers en hun ouders. De Soccer Academy is van mening dat professionele ondersteuning op dit gebied onontbeerlijk is voor sportverenigingen in de grote steden.

Sport doet goed, maar niet vanzelf

Het zijn verhalen als deze die sportdeelname en (het lidmaatschap van) sportverenigingen zo'n goede naam bezorgen. Tegelijkertijd blijkt uit de voorbeelden

dat dit niet vanzelf gaat. Zonder adequate sportinfrastructuur in wijken zijn kinderen en jongeren niet in staat om hun talenten via sport te ontdekken of te ontwikkelen. En zonder adequate begeleiding tijdens het sporten voert niet *fair play* maar *foul play* de boventoon. De pedagogische waarde van sport delft dan het onderspit.

Het ontbreken van een sportinfrastructuur in karakteristieke Rotterdamse wijken als Katendrecht en Crooswijk staat niet op zichzelf. Ook het gebrek aan kader in kwalitatieve en kwantitatieve zin is geen Crooswijks of zelfs Rotterdamse probleem. Uit onderzoek blijkt dat traditioneel witte verenigingen vaak moeite hebben met de verkleuring van hun ledenbestand.

Belangrijk, maar geen wondermiddel

Sport biedt onbetwist mogelijkheden voor het ontwikkelen van competenties en talenten op uiteenlopende vlakken. Op het fysieke vlak (topsport), organisatorisch en sociaal (als vrijwilliger) en op het mentale of pedagogische vlak (als trainer of coach). Behalve dat sport kan dienen als opstap voor het ontdekken van eigen talent, is het ook karaktervormend. Sport is op de eerste plaats een wedstrijd met jezelf. Maar het onderwerp is op dit moment vooral ook om andere redenen 'hot'. De sportvereniging en sport meer in brede zin dienen als (wonder) middel om de sociale cohesie in probleemwijken te verbeteren, minderheden te integreren en om overgewicht tegen te gaan. De gedachte dat samen sporten contacten kan opleveren tussen verschillende bevolkingsgroepen komt bijvoorbeeld sterk naar voren in recente plannen van het ministerie van VWS. In 2006 verschenen de nota *Tijd voor Sport* en het uitvoeringsprogramma *Samen voor Sport*. Het doel van het programma 'Meedoen allochtone jeugd door sport' is 'ontmoeting, binding, opvoeding en integratie van allochtone jeugd – en hun ouders – in en door sport'. Allochtone jongeren worden toegeleid naar sportclubs, die zich op hun beurt meer moeten richten op allochtone jeugd. Ook minister Ella Vogelaar heeft de sport ontdekt. Ze bekijkt in samenspraak met het NOC*NSF op welke manier sport ertoe kan bijdragen dat probleemwijken tot prachtwijken uitgroeien. Sportverenigingen kunnen meer dan ooit een beroep doen op subsidies en ondersteuning.

Van luie wijken naar beweegvriendelijke wijken

Het uitgangspunt van deze notitie is de sociale functie van sport: het sociaal activeren van individuen, het versterken van de sociale cohesie en leefbaarheid in buurten. Daarbij mogen we gezondheid niet vergeten. Overgewicht en obesitas (zwaarlijvigheid) onder jeugd is namelijk een toenemend probleem in Rotterdam. Bewegingsarmoede en verkeerde eetgewoonten zijn de boosdoeners. Uit onderzoek van de GGD blijkt dat per tien Rotterdamse kinderen van negen of tien jaar er bijna twee lijden aan overgewicht. TNO benoemt in het rapport *Kwaliteit van Leven* (2005) het 'beweegvriendelijk' (her)inrichten van stadswijken

als één van de belangrijkste middelen om kinderen meer te laten bewegen. Uit Amerikaanse onderzoeken blijkt dat lichamelijke activiteiten van kinderen samenhangen met de aanwezigheid van sportfaciliteiten en speelterreinen rondom scholen: hoe meer voorzieningen, hoe meer kinderen bewegen. Onderzoek van TNO wijst uit dat het percentage te dikke kinderen in stadswijken en onder allochtone, vooral Turkse en Marokkaanse, bevolkingsgroepen aanzienlijk hoger ligt dan het landelijke percentage. Sportverenigingen moeten terugkeren in het straatbeeld van stadswijken. Door structureel en georganiseerd te sporten ontwikkelen kinderen een actieve en gezonde levensstijl.

Daarvoor is het van het grootste belang dat sport serieus genomen wordt. Maar ook de sport(sector) moet zichzelf serieus nemen. Professor Fred Coalter van de University of Scotland zei het haarscherp tijdens de International Conference Sport and Urban Development (2005, Rotterdam Sportjaar): 'Sport moet in plaats van een *policy taker* een *policy maker* worden.' Ofwel: de sportsector moet niet met alle winden meewaaien, maar moet waarmaken wat ze pretendeert bij te dragen aan bijvoorbeeld leefbaarheid, sociale binding en gezondheid in achterstandswijken. De tijd van sportieve homeopathie is voorbij: de helende werking van sport hoeft zich niet langer alleen te beperken tot de *sportgelovigen*. Daarmee wordt sport zelf beleidsbepaler in plaats van beleidsvolger. Dat betekent dat er in de koppeling van vraag en aanbod en het nemen van de rol als *policy maker* er een centrale regie gevoerd zou dienen te worden. Gevolg is het bewust sturen op effectiviteit en een programmatische aanpak die leidt tot het behalen van maatschappelijke doelen.

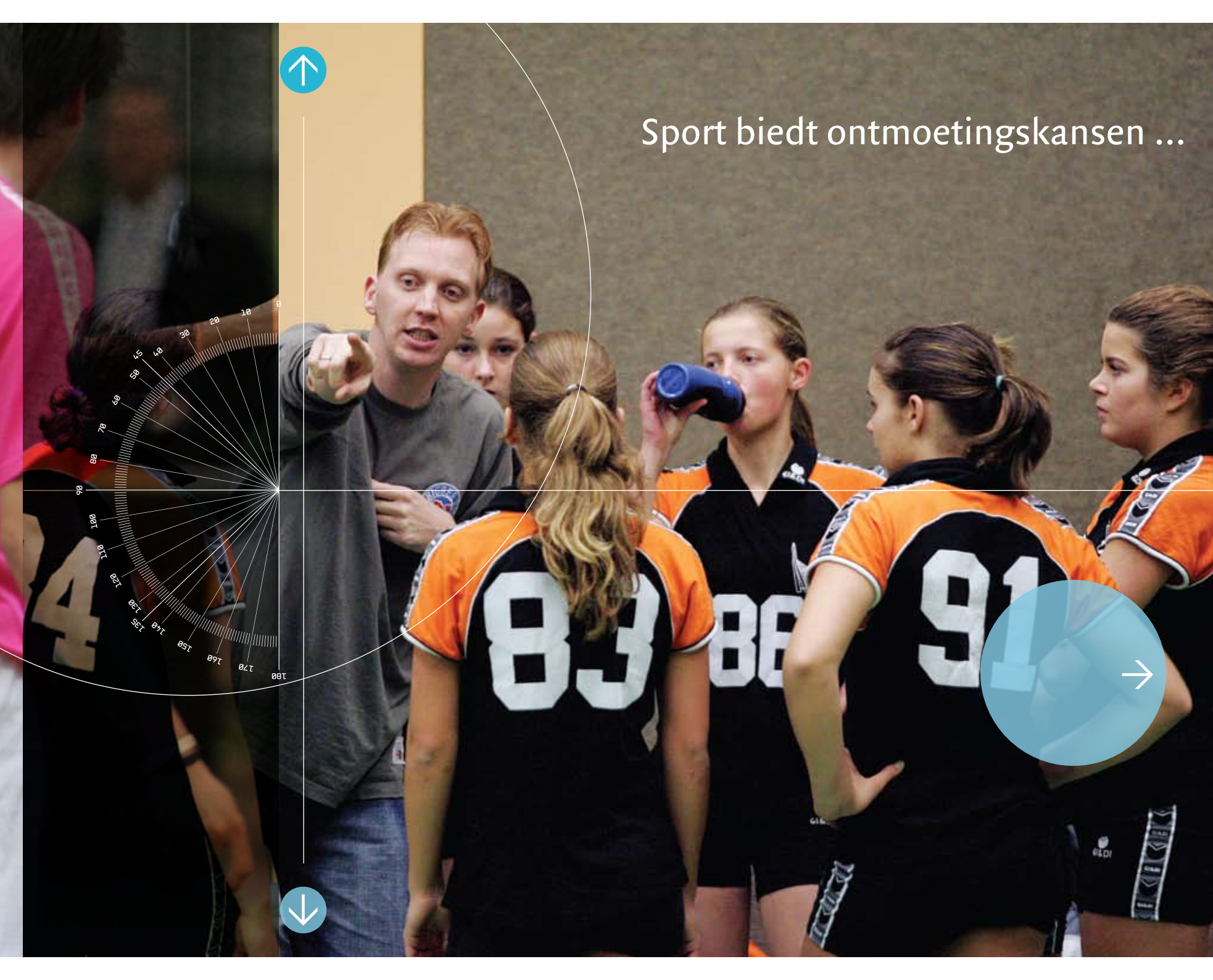
Overigens mag volgens Coalter de overheid zich gaan afvragen of zij door moet gaan met het financieren van sportorganisaties (denk aan: Sport en Recreatie, Rotterdam Sportsupport, betaald voetbal, sportverenigingen) waarbij het sec om de sport gaat.

Sport zou als sector afgerekend moeten worden op haar maatschappelijke bijdrage (vergroten van de leefbaarheid in de buurt, vormen van stadsburgerschap, tegengaan van zwaarlijvigheid, bijdragen aan de economische ontwikkeling, aan gebiedsontwikkeling, en last but not least aan het imago van Sportstad Rotterdam). Daarbij willen we aantekenen dat de rol van sport als doel niet uit het oog mag worden verloren. Zaken als competitie spelen, talentontwikkeling en de koppeling van topsport en breedtesport blijven van belang en dragen ook bij, soms zelfs in voorwaardenscheppende zin, aan de eerder geformuleerde sociale doelen.

¹ Naam is uit privacyoverwegingen veranderd.

Sport biedt ontmoetingskansen ...

De sociale meerwaarde van sportbeoefening: over meeting en mating

‘Voetbal en sport hebben de macht om te inspireren en te verenigen. Ze brengen hoop waar wanhoop was. Ze halen barrières neer.’ Nelson Mandela.

De wereld van de sport weerspiegelt de gewone maatschappij
Dat sportverenigingen een bijdrage leveren aan sociale emancipatie staat buiten kijf. Vraag het om u heen aan mensen die van jongs af aan ‘op voetbal’ zaten en je hoort: ‘Zonder het sporten en de sportvereniging was ik niet geworden wie ik nu ben, naast het plezier van het spelletje heb ik er veel beleefd en ook veel geleerd, mensen leren kennen.’ In de wereld van de sport zie je de gewone maatschappij weerspiegeld. Alle functies komen terug: je hebt een voorzitter en iemand die de wc’s schoonmaakt, de wedstrijdcoördinator en de bevoegde jeugdtrainer. De gezamenlijke inzet, de terugkerende discipline en het structurende karakter dragen bij tot het succes en plezier dat men aan sport beleeft. Sport heeft een culturele werking en brengt processen op gang waar politici slechts van kunnen van dromen. Kijk naar de effecten van het winnen van de Azië Cup door het etnisch divers samengestelde voetbalelftal van Irak. Sport zorgde voor verbroedering en een nationaal gevoel van blijdschap en trots in een door oorlog geteisterd land.

Ontmoetingen in de sport

Sport maakt deels de verwachtingen over haar sociale betekenis waar. Recente cijfers laten zien dat steeds meer mensen in Nederland actief zijn in sport. Geen andere sfeer van de civil society – ondanks trends naar meer individuele, ad hoc sportactiviteiten – is zo omvangrijk als sportbeoefening. Het is dus een uitdijend sociaal veld, populair in vele geledingen. Sport wordt naast familie, school en de werkomgeving, met regelmaat aangemerkt als een milieu voor informeel en sociaal leren, als vormingsplaats waar normen en waarden worden overgedragen en waar juist jongeren worden gesocialiseerd tot leden van de groep en van de samenleving. Het biedt de mogelijkheid om de verschillende leefwerelden van allochtonen en autochtonen en van kansrijken en kansarmen te verbinden. Vast staat dat sporters een grotere kans hebben om ‘andere’ mensen tegen te komen dan niet-sporters. Niet altijd als teamgenoot, maar ook als tegenstander of als medeclublid. Sportbeoefening loopt namelijk nog vaak langs gesegregeerde lijnen. Dit heeft meerdere oorzaken. Zo doen niet alle groepen gelijklijk aan

sport en bestaan er daarbinnen ook nog veel traditionele voorkeuren en ideeën over rolverdelingen, bijvoorbeeld tussen jongens en meisjes. Maar niet alle groepen zijn vertegenwoordigd in de sport. Uit onderzoek van Elling³ blijkt bijvoorbeeld dat mensen die het meest gebaat zijn bij verbreding van hun sociaal kapitaal – werklozen, gehandicapten, ouderen, etnische minderheden – dat juist niet vanzelfsprekend vinden in de sport.

Sport biedt ontmoetingskansen. Verschillen uit het dagelijks leven lijken er minder toe te doen. Het gaat voor even niet meteen om opleiding, verbale kwaliteiten en financiële status, de nadruk ligt sterk op fysieke vaardigheden. In zo’n situatie krijgen andere dan de gebruikelijke sociale patronen een kans. Vooral bij prestatiesport waar de fysieke vaardigheden het eerste selectie criterium zijn, kunnen onverwachte combinaties van sociale achtergronden zich aandienen. Als de combinatie ook nog succesvol is en er veel gewonnen wordt, kan dat tot buiten de sport doorwerken.

Ontmoetingen zijn er echter niet alleen aan de top, ze zijn ook in de breedtesport zichtbaar. Een studie van het SCP³ laat zien dat deelnemers aan sport meer kans hebben om leden van andere sociale klassen tegen te komen. Ook maken sporters meer kans om leden van andere etnische en culturele groepen te ontmoeten dan niet-sporters (Zie bijvoorbeeld home of the legends op Hyves). Sport heeft dus onmiskenbaar potentie voor ontmoetingen, voor *bridging*.

Apart sporten

Tegelijkertijd zijn sommige sekse-, klasse- en etnisch gebonden keuzes voor bepaalde sporten een feit. Schaatsen, fietsen en hockey zijn nog duidelijk autochtone activiteiten, de elite ontspant zich met golf en gemotoriseerde sporten, meisjes kiezen individuele gracieuze sporten zoals ballet en gym, en allochtone jongens leggen zich toe op straatvoetbal. Lang niet elke sport heeft dus bindings- en ‘doorbraakpotentieel’. Ook is het nog maar de vraag of sportbonden met een sterk gemengd ledenbestand ook sterk gemengde verenigingen kennen. Allochtonen en autochtonen voetballen allebei graag, maar niet altijd gebeurt dit samen in een club. Jonge allochtonen sporten wel gemengd, maar na de pubertijd en schooltijd neemt bij hen ook het sporten in gemengd verband af; uiteindelijk gaan ze vaak over op een lager niveau in eigen kring. Ze blijken maar weinig vrienden aan de gemengde sport over te houden.

Toch is het een misvatting dat apart sporten een teken is van sociaal isolement op andere terreinen. Verweel, Janssen & Colette Roques⁴ laten zien dat het bij de keuze voor sport in eigen kring niet alleen gaat om buitenstaanders die laag op de maatschappelijke ladder staan en relatief geïsoleerd leven. Ook veel succesvolle allochtonen spelen bij allochtone clubs. Het onderzoek illustreert dat deze binding heel sterk is, de leden van categorale etnische sportverenigingen zijn het

meest bereid om ver te reizen om bij hun clubje te komen. En allochtonen die in eigen kring sporten, brengen daar ook meer tijd door en raadplegen elkaar vaker over werk, gezin en aankopen dan allochtonen die dat in gemengd verband doen.

Sportverenigingen in het nauw

Een gemengde vereniging – een ideaal dat veel van de apart sportenden zelf ook onderschrijven – ervaren betrokkenen in de praktijk vaak als moeizaam en ongemakkelijk. Deze gevoelens zijn voor een belangrijk deel terug te voeren op mono-clubculturen. De insluitende werking van clubs en de grote sociale cohesie in de sport hebben als keerzijde uitsluiting. ‘De sterke clubbinding, clubcultuur en de aanwezigheid van een hecht vrijwilligerskader dat vaak al jaren – soms zelfs generatie op generatie – de sportvereniging leidt en bestuurt, maakt het voor buitenstaanders moeilijk om aansluiting te vinden.’ Nieuwkomers die zich aanmelden maar die afwijken van het profiel, krijgen bij zulke clubs niet zomaar een voet tussen de deur. Men stuit op ongeschreven codes of juist op nauwelijks verholde afwijzing.

Wanneer buitenstaanders wel en masse toetreden heeft dat invloed op de cultuur. Zoals we bij voetbalvereniging HOV hebben gezien, gaat dit niet zonder slag of stoot. Een snelle instroom van nieuwe etnische leden kan voor een van oudsher ‘witte’ club bijvoorbeeld grote spanningen met zich meebrengen, met bijbehorend risico: ‘Steeds dreigt een witte of zwarte vlucht.’ Zo is de witte middenklasse massaal aan het hockeyen geslagen in Rotterdam. HOV probeert de witte vlucht te ondervangen door de inzet van een pedagogisch coördinator.

Kwaliteit kaderleden

Sport kan zowel wederzijdse waardering als concurrentiegevoelens voeden. In het laatste geval kan dat zelfs leiden tot agressie tijdens de wedstrijd, in het zwembad of op het buurtplein. Incidenten doen zich vooral voor in de grootste steden van het land. Uit onderzoek van Dirks⁵ blijkt duidelijk het belang van de kwaliteit van scheidsrechters en van andere gezagsdragers, zoals trainers en coaches. Aandacht voor beheer en het vergroten van de buurtbetrokkenheid kan incidenten op het buurtplein in de kiem smoren.

² Elling, A. (2007). Het voordeel van thuis spelen. Mulier Instituut, Den Bosch

³ SCP (2006). Rapportage Sport. Den Haag

⁴ Verweel, P., J. Janssens & C. Roques (2005). Kleurrijke zuilen. Vrijtijdstudies, 23: 7-22

⁵ Dirks, E. (2003) Sport en sociale integratie. NIZW, Utrecht

Sociale meerwaarde ...

Sport als krachtbron in probleemwijken

Sport en spel zouden in veel wijken goed zijn in te zetten als verbindingsmiddel tussen groepen die nu niet met elkaar in contact komen. Deze potentie benutten we nog onvoldoende.

Sport in probleemwijken

Zeven van de veertig Vogelaarwijken liggen in Rotterdam. De brede, samenhangende ‘sterke wijken’-aanpak van de regering is erop gericht om binnen acht tot tien jaar van probleemwijken weer vitale woon-, werk- en leefomgevingen te maken. Alle varianten van verbeterbeleid ten spijt is er echter de afgelopen decennia maar weinig veranderd in het klasement van probleemwijken in de Maasstad. Onderzoek van Dagevos⁶ laat zien dat in buurten waar veel andere minderheden wonen, de omgang tussen minderheden en autochtonen het kleinst is. Dit geldt in het bijzonder in grote steden als Amsterdam, Den Haag en Rotterdam waar ondertussen een op de drie inwoners een niet-westerse afkomst heeft. De sociale afstand is deels toe te schrijven aan de vrij sterke gerichtheid van bepaalde groepen op de eigen groep, maar ook aan de geringe mate van contact tussen de autochtone en de allochtone bevolking. Dagevos gebruikt de term etnische distantie om aan te geven dat veel autochtone en allochtone buurtgenoten liever afstand tot elkaar houden. Sport kan in dit type wijken worden ingezet als middel om deze etnische distantie te doorbreken. Sociaal contact is het cement van de buurt en kan bijdragen aan het slechten van etnische scheidslijnen. Ontmoeting tussen buurtbewoners legt een basis voor sociale binding en sociaal vertrouwen tussen burgers. Buurten waarin bewoners elkaar kennen en vertrouwen scoren hoger op leefbaarheid en zelfredzaamheid. Het zelfregulerend vermogen van deze buurten is groter, waardoor ze beter in staat zijn om in eigen beheer problemen op te lossen of in de kiem te smoren. Of sport hierin verandering gaat brengen is de vraag. Duidelijk is wel dat juist in deze wijken – met een hoge concentratie lage inkomensgroepen en een over-vertegenwoordiging van migrantengroepen – sport goed als verbindingsmiddel zou kunnen fungeren. Het zou gek zijn om sport niet als verbindingsmiddel in te zetten.

Ontbreken van sportinfrastructuur

Sport kan in achterstandswijken een samensmedende en overbruggende functie vervullen, maar is juist daar moeilijk tot ontwikkeling te brengen. Dit heeft meerdere oorzaken.

Allereerst ontbreekt het in deze wijken aan een sportinfrastructuur, doordat veel sportvoorzieningen in steden als Rotterdam de afgelopen jaren naar de randen

van de stad zijn verdrongen. Dit gebeurt momenteel nog steeds. Het maakt het enorm lastig, zo niet onmogelijk, om bewoners te verleiden en te stimuleren te gaan sporten. Er is namelijk een aantoonbaar positief verband tussen de aanwezigheid van sportvelden en de tijd die kinderen aan sport besteden. De aanwezigheid van sportverenigingen en sportaccommodaties werken hierbij bevorderend⁷. Verder zijn de locatie en bereikbaarheid van sportaccommodaties bepalend voor de sportdeelname door vooral ouderen, jeugd en allochtonen. Laagdrempelige voorzieningen in de directe omgeving zijn nodig om deze Nederlanders aan het sporten te krijgen en te houden. Ook uit onderzoek van het SPR naar de participatie van allochtone vrouwen in Rotterdamse wijken⁸ blijkt dat zij behoefte hebben aan het onder elkaar en in de buurt sporten. Jeugd uit oude wijken is noodgedwongen geen lid van sportverenigingen, simpelweg omdat deze er niet zijn. Grote deelgemeentes als Delfshaven en Feijenoord kennen achtereenvolgens zeven en twaalf sportverenigingen. Even een vergelijking: stel je wordt geboren in deelgemeente Feijenoord of in een stad met evenveel inwoners, bijvoorbeeld Roosendaal. In Feijenoord heeft een meisje de keus uit elf (11) sportverenigingen: tafeltennis, handbal, basketbal, tennis, schermen, korfbal, bridge, worstelen of boksen...geen voetbal.... Wel een duivensportvereniging, die van alle het meest multiculti is...

In Roosendaal heeft een kind de keus uit 144 sportverenigingen:

10x voetbal; 5x tennis; 6x handboogschieten; atletiek; basketbal; 3x tafeltennis; unihockey; 4x zaalvoetbal; 2x volleybal; 6x wielersport; 5x gymnastiek; 2x golf; hockey; honkbal/softbal; hondensport; zwemmen/polo; zweefvliegen; watersport; 2x vechtsport; tai chi tao; 2x karate; 2x judo; 5x badminton; trimmen; touwtrekken; sjoelen; 3x schieten; schermen; schaken; rugby; roeien; 2x sportvereniging voor hartpatiënten en reumapatiënten; 2x sportieve personeels- en ontspanningsverenigingen; parachutespringen; 11x paardensport; onderwatersport; motorsport; 2x modelvliegen; kruisboogschieten; korfbal; kaarten; jeu de boules; jagen; 3x hengel-sport; handbal; 2x gehandicaptensport; darten; dammen; 17x bridge; 3x bowlen met 1 vrouwenclub; 6x biljart; duivensport.

Commercieel dan nog: 2 zwembaden; 1 squashpark; 6 fitnesscentra; 1 klimcentrum; 2 vechtsportcentra.

Ten tweede zitten de sportverenigingen in aandachtswijken in het nauw. De instroom van nieuwe groepen leidt tot spanningen binnen de vereniging. Het aanwezige kader is onvoldoende in staat om hier mee om te gaan. Bij verenigingen doet zich net als in het basisonderwijs een witte vlucht voor, met een dubbel effect voor sportverenigingen: niet alleen verhuist hun kader, waardoor het zittende kader vergrijsd en versmalt, ook kiezen ouders voor verenigingen die goed georganiseerd zijn. Het effect hiervan is dat verarmde verenigingen ook nog eens moeilijker aan sponsors komen. De sportvoorzieningen in wijken zijn vaak verouderd. Het tienpuntenplan

Rotterdam Sportstad zegt hierover dat in buurten waar geen of weinig sportverenigingen zijn, de gemeente initiatieven ondersteunt die leiden tot oprichting van schoolsportverenigingen, in nauwe samenwerking met de reguliere sportverenigingen. Ook moeten alle Rotterdamse wijken beschikken over voldoende ruimte en over de nodige voorzieningen om te kunnen sporten en bewegen en wil Rotterdam ruimte bieden voor laagdrempelige nieuwe en dynamische sporten als skaten, skeeleren, hardlopen en toerfietsen.

De mogelijkheden om ongeorganiseerd te sporten in de openbare ruimte zijn zeer beperkt. Dit komt door de fysieke inrichting van de openbare ruimte die vaak verouderd is en niet aansluit bij de wensen en behoeften van gebruikers (wipkippen in plaats van een voetbalkooi, of andersom). Er is een afnemende tolerantie in de maatschappij en in de politiek voor ‘afwijkend gedrag’ en een toegenomen accent op veiligheid en het bestrijden van verloedering en overlast. In woonbuurten worden spelende en sportende groepen jeugdigen al snel als overlast ervaren. ‘Natuurlijk mogen ze voetballen, maar graag ergens anders.’ Een bekend verschijnsel is de strijd om het pleintje, waarbij jongeren het uiteindelijk afleggen tegen de omwonenden. Op andere plekken in de openbare ruimte kunnen jongeren zich vaak evenmin lang ophouden. De politie, en tegenwoordig ook de buurtvaders, sturen hen daar weg. Er bestaat voor jongeren weinig vrije ruimte meer om op eigen voorwaarden de vrije tijd door te brengen, bijvoorbeeld met voetballen.

Ongeorganiseerde sport gedijt

Een direct gevolg van het ontbreken van een sportinfrastructuur in achterstandswijken is dat de groepen waarvoor sport echt een meerwaarde kan hebben, kinderen en jongeren, migrantengroepen en alleenstaande moeders, te weinig profiteren van de sociale functie van sport. Van de allochtone jongeren zit maar de helft op een sportvereniging, bij autochtonen is dat 70%. Het participatiedeficit onder islamitische meisjes en oudere vrouwen is nog groter.

De sportdeelname van allochtonen in georganiseerd verband blijft achter. Bewoners in achterstandswijken zijn doorgaans aanmerkelijk minder vaak lid van een sportvereniging dan de rest van Nederland. Uit onderzoek van het NOC*NSF blijkt dat het aantal lidmaatschappen van sportverenigingen van bewoners in achterstandswijken slechts 11% is, tegen 31% in de rest van Nederland. Het verschil is deels te verklaren door het gemiddeld lagere opleidings- en inkomensniveau, maar dat verklaart niet het hele verschil. Het NOC*NSF spreekt van cumulatieve achterstanden uit de probleemwijk die doorwerken in de vereniging. Dit uit zich in kwantitatief en kwalitatief onvoldoende kader, in het niet aansluiten van bestaande sportbegeleiding, aanbod en accommodaties bij de diverse culturen/religies van minderheden, een multicultureel ledenbestand met een wit kader en niet betalende leden of potentiële leden die de contributie niet kunnen opbrengen. De bestaande verenigingen

hebben slechts een beperkte capaciteit beschikbaar. Het ontbreekt hen aan vitaliteit om ‘moeilijke groepen’ op te vangen. Daarbij komt dat maar weinig verenigingen zichzelf een maatschappelijke missie toebedelen. De maatschappelijke meerwaarde is mooi meegenomen, maar deze verenigingen sporten toch voornamelijk om het sporten. Daarom biedt het ontsluiten van verenigingen voor de buurt (hun achterland) kansen, zoals gebeurt in Delfshaven, waar bijvoorbeeld Aeolus-Oledo een satellietvereniging heeft opgericht.

Wat overblijft, is ongeorganiseerde sport op pleintjes, in parken en op straten in de buurt. De openbare ruimte staat echter in steeds grotere mate onder druk, en het ontbreekt aan doeltreffend beleid voor de inrichting ervan. Beleid dat volgens Arnold Reijndorp en Maarten Hajer⁹ de relatie onderkent tussen maatschappelijke ontwikkelingen, zoals onveiligheidsgevoelens en de roep om controle, en de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Goede voorbeelden van fysieke investeringen zijn er ook, zoals de kunstgrasvelden op het Lloyd Multiplein en de stedelijke sportvoorziening op het veelvuldig gebruikte Henegouwerplein. Ook ons skatepark staat goed aangeschreven bij de actieve jeugd. Naast investeringen in de hardware zijn ook investeringen in de software van groot belang. Werkende ouders hebben geen tijd om met hun kinderen naar de speeltuin te gaan, maar laten ze ook niet zonder toezicht alleen op straat spelen. Professionele pleinwerkers als buurtsportwerkers of medewerkers van Thuis Op Straat slagen erin om zowel de thuisblijvers als de ‘achterbankgeneratie’ in de buurt aan het sporten te krijgen. Bezuinigingen zorgen er echter voor dat zowel de sport als de welzijnssector niet in staat zijn activiteiten door professionele krachten te laten uitvoeren. Wat erg jammer is, omdat steeds meer duidelijk wordt dat ambulante sportwerkers zowel over pedagogische kwaliteiten moeten beschikken als kennis moeten hebben van sport- en spelmethoden. De praktijk is dat zelfs de professionals hier niet over beschikken: de sportbuurtwerkers beschikken niet over een kwalificatie voor sociale competenties en de ambulante welzijnswerkers hebben te weinig kennis van sport en spel. Omdat veel ID-banen verdwijnen, krijgt de professional een begeleidende rol en voeren stagiaires en vrijwilligers het werk uit.

We moeten hierbij opmerken dat het georganiseerde aanbod zijn beperkingen kent. Jongeren en kinderen zijn niet uitsluitend geïnteresseerd in vermaak vanuit een buurthuis of club, zowel door het gebrek aan kwaliteit als ook de controle die ermee gepaard gaat. Oplossingen in deze richting zullen wel degelijk enig soelaas bieden, maar zijn geen algehele oplossing voor het bevorderen van sportparticipatie. Ongeorganiseerd sporten gedijt bij een goede infrastructuur.

⁶ Dagevos (2005). Uit elkanders buurt. Den Haag

⁷ TNO (2005). Kinderen in prioriteitswijken. Delft

⁸ Gruijter, M., Boonstra, N., Pels, T. & M. Distelbrink (2007). Allochtone vrouwen doen mee. Utrecht

⁹ Reijndorp, A. & M. Hajer (2001). Op zoek naar publiek domein. Rotterdam

16
14
12
10
8
6
4
2
1
3
5
7
9
11
13
15
17
48
42
36
30
24
18
12
6
3
5
15
21
27
33
39
45

Sport als krachtbron ...

Naar een hoogwaardige sportieve infrastructuur

In dit hoofdstuk zullen we uitvoeriger verantwoorden waarom bepaalde keuzes zinvol zijn, wil Rotterdam komen tot een sportieve infrastructuur. Om tot een hoogwaardige sportieve infrastructuur te komen zijn zes dingen van belang, deze zijn:

1. zet in op de allerjongsten;
2. zorg voor voldoende gekwalificeerde menskracht;
3. zorg voor voldoende accommodatie;
4. verbeter de aansluiting tussen vraag en aanbod;
5. sluit maatschappelijke coalities;
6. de sportsector wordt een 'policy maker'.

1. Begin jong

Het begint bij mensen. Jong beginnen is het devies. Hoe zorgen we ervoor dat kinderen hun talent kunnen ontwikkelen? Hiervoor is het van belang dat bij elk kind gekeken wordt naar zijn of haar motorische ontwikkeling. Niet pas bij de gymles in groep 3, maar al op het consultatiebureau en in de peuterspeelzaal. Eenmaal op de basisschool geldt er voor kinderen de Nederlandse Bewegnorm: minimaal 1 uur per dag kwalitatief goed bewegen. Het programma Voeding en Bewegen vult dit voor basisscholen uitstekend in met onder andere het Lekker Fit programma. Een streven zou moeten zijn dat elk Rotterdams kind hier gebruik van moet kunnen maken, van 4 – 23 jaar.

2. Voldoende gekwalificeerde menskracht

Een goede sociale en sportieve infrastructuur houdt in dat er vol wordt ingezet op vakmensen voor bewegingsonderwijs en (buurt)sport. Dat betekent ook: 100% inzetten op de frontlinie in de wijken: op de scholen, de sportaccommodaties en de pleinen. Hiertoe is bovendien werving nodig van goede jeugdtrainers en sportbuurtwerkers/ jongerenwerkers uit alle sportgeledingen, maar ook het mobiliseren van de welzijnsector om sport en spel activiteiten voor de jeugd te ontwikkelen en te begeleiden. Een pool van gymleraren, jeugdtrainers, sportdocenten, dansleraren, bewegingsdeskundigen. Ook alle studenten die een opleiding in die richting volgen, kunnen worden ingezet bij Lekker Fit programma's. Maak nieuwe opleidingen op een MBO plus niveau 'sport en spel in de wijk', die aan een brede school is gerelateerd. Jongeren leren door veel in de praktijk te werken.

3. Voldoende accommodatie

Een sportieve infrastructuur staat of valt met adequate en voldoende accommodaties. Grootschalige sportieve investeringen zijn dan onvermijdelijk.

Herstructureringswijken bieden kansen voor het upgraden van de sportieve infrastructuur in de wijk. Door zowel bij de herstructurering als in ieder ruimtelijk ordeningsplan een verplichte sportparagraaf op te nemen, kan de gemeente een invulling geven aan georganiseerd sporten.

Een mogelijkheid ligt ook in het sportief maken van de WAPS (wijkactieplannen sociaal), door er WAPSS van te maken: wijkactieplannen sportief & sociaal. Rotterdam zou naast Wijkactieplannen sociaal en de WWI en Wmo, voor elke wijk een WAPSS kunnen maken. Voor de Wmo speelt sport namelijk een rol in het eerste en tweede prestatieveld. Creëer daarom, naast een Wijkactieplan sociaal, meteen een sportgedeelte, met een sociale basisinfrastructuur, waarin de sportaccommodaties en sportbegeleiding actueel verankerd zijn. Past uitstekend in de aanpak van kindvriendelijke wijken!

In die denkwijze zouden accommodaties aan de volgende condities moeten voldoen:

- Elke school beschikt over voldoende en kwalitatief goede accommodatie (indoor en outdoor) om elk kind minimaal 1 uur per dag te laten sporten (dit is de Nederlandse Bewegnorm).
- Elke wijk/ buurt biedt in de publieke ruimte voldoende uitdaging voor recreatief bewegen.
- Een (wijk)accommodatie kan een classificatiesysteem aanbrengen (veel/ weinig jeugd; mate van wijkgerichtheid/mate van gebiedsgerichtheid en maatschappelijke bijdrage), die de hoogte van de huur bepaalt.
- Alle m2 van alle voorzieningen in de wijken, ook die van commerciële instellingen, fabrieksgebouwen, lege parkeergarages worden optimaal benut. Vaak is een veel intensiever gebruik mogelijk, bijvoorbeeld door het ontsluiten van aanwezige onderbenutte sportvoorzieningen in wijken (denk aan gymzalen van scholen, commerciële sportscholen, buurthuizen).

4. Aansluiting vraag en aanbod

Doelgroepgerichte activiteiten zijn noodzakelijk. Juist mensen die gebaat zijn bij verbreding van hun sociaal kapitaal – werklozen, gehandicapten, ouderen, etnische minderheden (denk aan islamitische vrouwen) zijn het minst vertegenwoordigd in de sport. Sporten onder gelijkgestemden werkt drempelverlagend. Ook is de schaal en de nabijheid van de vereniging van belang. Voor sportstimulering moet geïnvesteerd worden in kleinere sportverenigingen (i.p.v. schaalvergroting, megasportclubs), en het terugbrengen van verenigingen de wijk (i.p.v. het verplaatsen van verenigingen naar de rand van de stad). Dit vergroot bovendien de kans dat er gesport wordt met klasgenoten, vrienden en buurtgenoten. Voor ongeorganiseerde sporters is een optimaal functionerend digitaal systeem voor het verhuren van accommodaties van belang.

Daarnaast is meer informatie nodig: Wat is er momenteel in de wijk aan sportieve mogelijkheden? Welke rol speelt de openbare ruimte? Kunnen (school)pleinen omgetoverd worden tot sportpleinen? Welke plek is het meest geschikt voor goed gebruik van Cruijff Courts of Krajicek Playgrounds, waarbij het beheer van deze veldjes sleutel voor succes is? Hoe is er slim gebruik te maken van de buitenruimte voor wandel en fietspaden, die door de groene delen van de stad worden aangelegd en niet langs de autowegen? Welke initiatieven leven er in de wijk?

5. Smeden van maatschappelijk coalities

Kansen liggen er ook in het smeden van maatschappelijke coalities. In oude wijken wonen veel mensen die geen traditie hebben om georganiseerd te gaan sporten in verenigingsverband, waar vrijwilligerswerk een vereiste is. Sportparticipatie kent vrijwilligerswerk als dragend kader. De in het Sportjaar 2005 opgerichte schoolsportvereniging Katendrecht/Afrikaanderwijk toont aan dat met veel enthousiasme en inzet van betrokken sportverenigingen honderden kinderen en hun ouders nu structureel een sportbeleving hebben. Het draagvlak voor deze schoolsportverenigingen door Rotterdam Sportsupport georganiseerd, is breed en maatschappelijk. Naast de scholen en de (lokale) overheid maken ook wooncorporaties, welzijnsorganisaties en het bedrijfsleven er onderdeel van uit. Uit ervaringen, opgedaan in Katendrecht en de Afrikaanderwijk, blijkt dat ouders meegroeien in de ontwikkeling van de schoolsportvereniging: als elftalbegeleiding, het aanwezig zijn in de kleedkamers van de gymzaal, sportkleding wassen, vervoer naar de wedstrijden regelen, assisteren langs de lijn bij de trainingen, toezicht en hand en spandiensten verrichten, kortom allerlei werkzaamheden die daarbij horen.

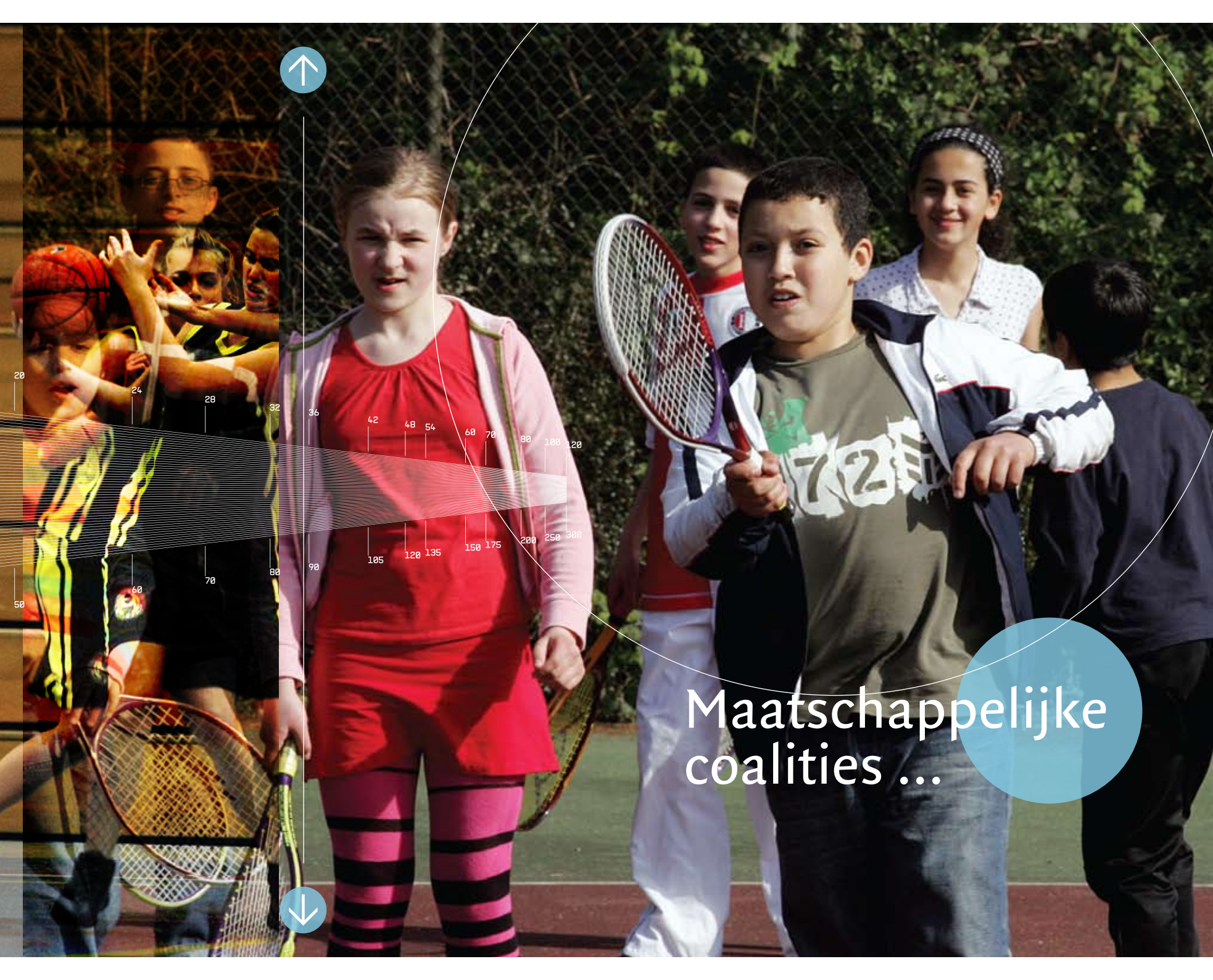
Belangrijk is dat de ouders door geroutineerde vrijwilligers bij bestaande verenigingen en door professionals bij de hand genomen worden. Hierbij is inzet vanuit het maatschappelijk middenveld onontbeerlijk. Momenteel groeit de inzet van maatschappelijk ondernemen in onze stad enorm. Sport is bij uitstek het terrein waar publieke en private sector elkaar ontmoeten en samenspannen om de wedstrijd te winnen. Het terrein van de sport biedt alle ingrediënten voor zeer levensvatbare maatschappelijke coalities. De Rotterdamse Slinger (een platform en keten van organisaties en individuen) zal graag bijdragen aan deze ontwikkelingen en ook andere instellingen en organisaties zijn al actief, denk aan bijvoorbeeld wooncorporaties en andere sportverenigingen die (menselijk) kapitaal krachtig zijn. Een voorbeeld is te vinden in Delfshaven, waar de Stichting Dynamisch Delfshaven, met een keur van mensen uit het (lokale) bedrijfsleven zich hard maken om de sportinfrastructuur voor de jeugd van Delfshaven structureel te verbeteren. Van elke euro die de deelgemeente inzet, maken zij er twee.

Verder ligt er een grote kans in het benutten van het vermogen van de drie grote betaalde voetbalorganisaties Feyenoord, Sparta en Excelsior. Voor onze topclubs is een enorme rol weggelegd als inspirator voor de jeugd door het ontwikkelen van sociaal culturele programma's die duizenden fans bereiken, met opvoedkundige en sportieve programma's. De BVO's Feyenoord (in de Afrikaanderwijk), Excelsior (in de wijk Kralingen) en Sparta (in de wijk Spangen) kunnen hun band met de lokale gemeenschap en de wijk verstevigen en nemen daarbij een voorbeeld aan clubs als Celtic en FC Twente. Voor de jeugd kunnen ze via een preventieve aanpak de zelfredzaamheid vergroten. Ze kunnen jongeren op het juiste spoor zetten via leerwerkprogramma's, die samen met sponsorpartners ontwikkeld en uitgevoerd worden. Bovendien bieden ze dan structureel ruimte aan profvoetballers om na hun loopbaan iets terug te geven aan de gemeenschap. Spelers als rolmodel, waarbij ze drie uur per week op vrijwillige basis bijdragen aan de programma's van de clubs. Jonge voetbalmiljonairs hoeven dan niet via ingewikkelde constructies hun maatschappelijke betrokkenheid te organiseren.

Tot slot biedt het optimaler benutten van stadions voor gemeenschapsactiviteiten openingen. Bijvoorbeeld voor projecten van (brede)scholen. Clubs en locaties spelen een rol bij de sportactiviteiten van de brede scholen. In samenwerking met onderwijs zou elk stadion zijn eigen onderwijs/trainingscentrum kunnen oprichten, met steun van jongeren die hier hun maatschappelijke stage lopen.

6. Sportsector wordt 'policy maker'

Zoals we beschreven hebben in paragraaf twee van dit advies is het van het grootste belang dat de sport(sector) zichzelf serieus neemt. 'Sport moet in plaats van een policy taker een policy maker worden.' Ofwel: de sportsector moet waar maken wat ze pretendeert bij te dragen aan bijvoorbeeld leefbaarheid, sociale binding en gezondheid in achterstandswijken. Om dit te realiseren moet meer geïnvesteerd worden in toegepast onderzoek naar effectieve methodieken. Het lijkt ons niet meer dan redelijk dat gemeentelijke sportorganisaties naast hun sportieve doelen óók worden afgerekend op hun sociale doelen, oftewel hun maatschappelijke bijdrage.

Maatschappelijke
coalities ...

Zeven sportieve aanbevelingen voor beleid

Dat de inzet van sport bij het werken aan sociale cohesie onontbeerlijk is, moge duidelijk zijn uit het voorafgaande. Nu volgen enkele aanbevelingen voor beleid, waarmee Rotterdam zijn ambities van Sportstad voor de korte en de langere termijn kan waarmaken. In de laatste en zevende aanbeveling staat de kern van het advies klip en klaar omschreven: Maak van het jongerenjaar 2009 een mijlpaal en laat het een impuls zijn voor sport & cultuurvriendelijke wijken, waar overheid + welzijn + sport/cultuur als een drie-eenheid in de wijken samenwerken. De aanbevelingen omspannen een periode die in 2018 Rotterdam moeten hebben gebracht tot de onbetwiste Sportstad van Nederland. Rotterdam is dan echt the place 2B.

1. Breng de sportinfrastructuur terug in de wijk

- Stop met het verplaatsen van sportverenigingen naar de rand van de stad.
- Bouw hoogwaardige sportvoorzieningen in aandachtswijken: maak ruimte in herstructureringswijken voor sport door niet terug te bouwen, maar ruimte bewust open te laten voor sportvelden.
- Ieder nieuw plan voor ruimtelijke ordening moet een paragraaf over sport bevatten, waar alleen gemotiveerd van afgeweken kan worden. Tegelijkertijd met de vaststelling van het bestemmingsplan moet naast het fysieke verhaal ook de inbedding worden benoemd: welke bestaande of nieuwe verenigingen en hoe deze te benaderen en/of te ondersteunen.
- Creëer in de wijken mogelijkheden voor sport & spel in de openbare ruimte en aanwezige voorzieningen.
- Stel de Rotterdamse Norm Buitenspeelruimte vast.
- Trek ‘durfgeld’ uit voor fantasierijke sportieve inrichting van openbare ruimte.
- Bouw nieuwe scholen breed, met goede sportvoorzieningen die sportverenigingen na schooltijd kunnen gebruiken. Schoolpleinen moeten buurtspeelplaatsen en/of sportpleinen worden). Minimaal iedere probleemwijk krijgt een Cruyff Court of Krajicek Playground. Tegelijkertijd structureel (sociaal) beheer en onderhoud regelen is essentieel.
- Maak een analyse van bestaande accommodaties en het gebruik ervan.
> Toelichting: Vaak is een veel intensiever gebruik mogelijk, bijvoorbeeld door het ontsluiten van aanwezige onderbenutte sportvoorzieningen in wijken (denk aan scholen, commerciële sportscholen, buurthuizen, maar ook leegstaande parkeergarages en bedrijfshallen).
- Denk vanaf het begin na over structureel beheer, veiligheid en onderhoud. Maak beheer en onderhoud tot (kei)harde voorwaarden voor investeringen.

> Toelichting: Als ruimten gedeeld worden is vaak niet duidelijk wie verantwoordelijk is. Als de programmering vooraf gaat aan de inrichting van een gebouw of ruimte kunnen problemen voorkomen worden.

2. Ondersteun sportverenigingen in aandachtswijken

- Plaats en ontwikkel nieuwe verenigingsvormen in aandachtswijken en zorg voor inhoudelijke en financiële ondersteuning.
- Richt, om de schaarse ruimte in wijken optimaal te benutten, schoolsportverenigingen en omnisportverenigingen op, in die wijken waar nu niet voldoende sportverenigingen zijn.
- Ondersteun en stimuleer verenigingen aan de rand van de wijk om met hun gezicht naar de wijk te gaan staan (premie op actie).
> Toelichting: In wijken met een hoge mutatiegraad is het zeer moeilijk om verenigingskader te vinden en te behouden: gemeentelijke ondersteuning is noodzakelijk. De schoolsportvereniging is hier een goed voorbeeld van. De grote en sterke verenigingen aan de rand van de stad kunnen een begeleidende en coachende rol spelen bij kleinere en zwakkere verenigingen in aandachtswijken. Dit is een experiment waard.
- Zet alle welzijnsactiviteiten, inclusief TOS (Thuis op Straat) in ten behoeve van sportieve activiteiten. Bewerkstellig dit door outreachend jongerenwerk, het opleiden van jeugd en hun ouders tot vrijwilligerskader. Maak in subsidiebeschikkingen samenwerken tot een subsidie-eis. Daarbij hoort een concrete beschrijving van de verwachting ervan, zoals gezamenlijk programmaoverzicht, werken volgens dezelfde pedagogische visie, gezamenlijk indienen van subsidieverzoeken en bij geclusterde activiteiten op 1 locatie een clustercoördinator aanstellen.
- Laat maatschappelijk ondernemers de structuur en organisatie van brede sportverenigingen ondersteunen, door hun werknemers gericht in te zetten bij activiteiten, ook achter de schermen.
> Toelichting: voor de nieuwe type sportverenigingen is nieuw kader nodig. Om de volwassenen die onbekend zijn met het verenigingsleven op te leiden tot nieuw kader zijn zowel menskracht als goede voorbeelden nodig. Young Potentials uit het bedrijfsleven kunnen hun expertise inzetten, bijvoorbeeld accountants die een financieel systeem voor de vereniging opzetten. Zij vormen hierin een voorbeeld voor de jeugd en hun ouders.
- Maak verbinding met brede scholen, kinderopvang en voorschoolse opvang, zodat wijkbewoners van alle leeftijden kennis kunnen maken met en actief kunnen worden in de (nieuwe) (school)sportvereniging. In de praktijk in Katendrecht zijn enkele opa's en oma's tot ieders tevredenheid ook heel actief betrokken!
> Toelichting: Elke brede sportvereniging krijgt hulp voor het begeleiden van de jeugd. Via het wijsamenwerkingsverband, de Jeugd Kansen Zone, geldt de ontwikkelde pedagogische visie zowel op school als bij alle georganiseerde

activiteiten voor een kind/jongere. Dat biedt structuur en houvast voor iedereen. En het is een voorwaarde voor het ontwikkelen van sociale competenties bij onze jeugd.

3. Zet actief in op meer bewegen en sporten voor alle leeftijden

- Maak wijken beweegvriendelijk.
> Toelichting: Het is van groot belang dat het stimuleren van beweging al op jonge leeftijd begint. De basis voor structureel, levenslang sporten, wordt gelegd op de basisschool.
- Stel kundige, enthousiaste gymleraren aan om kinderen te inspireren. Een neveneffect hiervan is talentherkenning.
- Geef speciale aandacht aan nieuwe sport- en spelvormen voor kinderen met obesitas, die met gewone onderwijsvormen gewrichtsschade kunnen oplopen.
- Doelgroepenbeleid is nodig om bepaalde groepen die zijn ondervertegenwoordigd in de sport aan het bewegen te krijgen, zoals allochtonen, meiden en oudere vrouwen, jongeren in de kwetsbare puberleeftijd en gehandicapten.
- Organiseer meer sportieve, muzikale en avontuurlijke activiteiten voor kinderen onder de twaalf jaar, MET de bijbehorende ruimten. Schenk hierbij speciale aandacht aan activiteiten voor meiden.
- Werf de beste professionals voor in de frontlinie en investeer in bijscholing. Stimuleer onderzoek naar effectieve methodieken. Investeer de komende jaren structureel in allen die zich beroepsmatig bezig houden met vrije tijdsbesteding van kinderen en jongeren,
- Goede voorbeelden in een wijk verdienen navolging: in de Slingeflat vol 55-plussers organiseert de in pandig gehuisveste fysiotherapeut 2x per week een inspirerende beweeggroep voor de bewoners, met groot succes.

4. Zet sport in bij het stimuleren van sociale binding in aandachtsbuurten

- Zet mentorprojecten en adoptieprojecten op in de sport voor het bieden van sociale ondersteuning en mobiliteit.
> Toelichting: Deze projecten kun je zowel inzetten op individueel niveau als op verenigingsniveau. Hier ligt een functie voor publiek-private samenwerking (PPS). Zowel in de sport als in het bedrijfsleven worden mensen gecoacht. Op hun beurt kunnen sporters en mensen uit het bedrijfsleven een maatschappelijke rol vervullen als coach of mentor voor de jeugd en hen begeleiden tijdens hun leerweg.
- Benut de mogelijkheden van maatschappelijke stages.
> Toelichting: De Wmo legt de verantwoordelijkheid voor vrijwilligerswerk bij de lokale overheid. Sport kan een belangrijke rol vervullen als bron en motor voor maatschappelijke stages. Alleen al op Zuid zijn er 20.000 jongeren die binnen enkele jaren een maatschappelijke stage willen lopen. Dat kan zijn het organiseren van samenwerking bij ongebonden sporters, waardoor het mogelijk is je maatschappelijke stage op de skatebaan te vervullen. Of het regelen van goed beheer op

sportpleinen en openbare sportterreinen.

- Geef jongeren een taak om de accommodaties schoon, heel en veilig te houden met bijvoorbeeld sociale airmiles als beloning, of gewoon geld, zodat ze geen bijbaantje bij een supermarkt hoeven, maar zich maatschappelijk inzetten.
- Baseer lidmaatschaps- en cursusgeld nog meer op het inkomen van ouders en verhoog zonodig de subsidiebijdrage aan deze organisaties.

5. Reken 'gemeentelijke' sportorganisaties af op hun maatschappelijke bijdrage

- Laat sport georiënteerde organisaties als Sport en Recreatie en betaald voetbal (Feyenoord, Sparta en Excelsior) net als Rotterdam Sportsupport, Rotterdam Topsport naast sportieve doelen, ook sociale ambitie formuleren en operationaliseren.
> Toelichting: In de sociale doelen staat op welke manier hun activiteiten bijdragen aan actuele maatschappelijke problemen zoals de leefbaarheid in wijken, integratievraagstukken en sociaal isolement. De mate waarin ze bijdrage is terug te vinden in de hoogte van de inzet van gemeenschapsgeld.
- De organisaties stellen een programmatisch plan op hoe hier resultaatgericht invulling aan wordt gegeven. Bijvoorbeeld de adoptie van sport en speelplekken in de oude wijken, waar de BVO's een bijdrage leveren aan sociaal beheer en jeugdopleiding.

6. Organiseer de sportinfrastructuur vanuit de Rotterdam Sportstad visie

- Om een goede sportinfrastructuur volgens de Rotterdam Sportstad visie vorm te kunnen geven is een organisatie nodig die alle facetten van de sportinfrastructuur omvat. De inmiddels geprivatiseerde Rotterdam Topsport en Rotterdam Sportsupport als verenigingsondersteuners zijn een goed voorbeeld voor die deelmarkten die ze bestrijken.
Om Rotterdam Sportstad organisatorisch invulling te geven moet 'sport' georganiseerd worden vanuit een model dat samenhang biedt aan (deel) gemeentelijke en maatschappelijke krachten. Met een expertisecentrum voor sportieve infrastructuur.
> Toelichting: Gevraagde beslissing om met de drie bestaande sportorganisaties tot een nieuw strategisch kader voor het Rotterdamse sportbeleid te komen op basis van de conclusies en aanbevelingen van dit advies. Daarin toe te werken naar een concept dat evenwicht en samenhang uitstraalt en georganiseerd is vanuit een centrale regie (Rotterdam Sportstad). Ambitieniveau is dit nieuwe kader voor het Rotterdamse sportbeleid inclusief financiële paragraaf aan te bieden tijdens de voorjaarsretraite van 2008, waarna er harde productafspraken kunnen worden gemaakt.

7. Wees ambitieus en pak het groots aan

- Haal de Olympische Jeugdspelen naar Rotterdam. Dit past uitstekend in de reeks die in 2005 begon met Europese hoofdstad van Sport, en die voortging met 2006 Nationale Sportstad en 2009 Europese Jongerenhoofdstad. De Olympische Spelen vormen dan een logisch vervolg.
- Richt een Rotterdamse mastergroep op die de mogelijkheden, de randvoorwaarden en de effecten voor de stad onderzoekt. Bijvoorbeeld de spin off: is er studenten-/jongerenhuisvesting mogelijk in het Olympische Dorp in het Stadshavengebied?
> Toelichting: De race om het binnenhalen van de Olympische Jeugdspelen kan veel opleveren voor Rotterdam, volgens goed Olympisch principe is meedoen even belangrijk als uiteindelijk winnen (New York opteerde voor 2012, de stad verloor de bid maar het leverde wel resultaten op die vitaal voor de stad blijken te zijn).
- Stel voor de nieuw te bouwen sportvoorzieningen een sportarchitect aan, die schoonheid in de stad brengt en nieuwe iconen biedt.
- De ultieme uitdaging: bouw een nieuwe Kuip die de Van Nellefabriek evenaart, met een werking voor de stad die vergelijkbaar is met die van het Guggenheimmuseum voor Bilbao. Er zijn al mensen (ook uit de niet-sportieve hoek) die opteren voor een aandeel in zo'n icoon!
- Er komt een kunstijsbaan op Zuid. Om klimaatneutraal te werken is daarnaast ook het oude havenspoor te benutten: Momenteel is daar een prima fiets-/skatebaan op aangelegd. Denkbaar is ook om daar een lange ijsbaan aan te leggen op high tech kunststof.
- Ontwikkel een Urban golf op Zuid. Zoals de Vaanweg gedeeltelijk onder-tunneld wordt, past in dit sportcluster Zuiderpark/Vaanpark uitstekend een nieuw type golfbaan, misschien wel met een grote openluchtsportal.

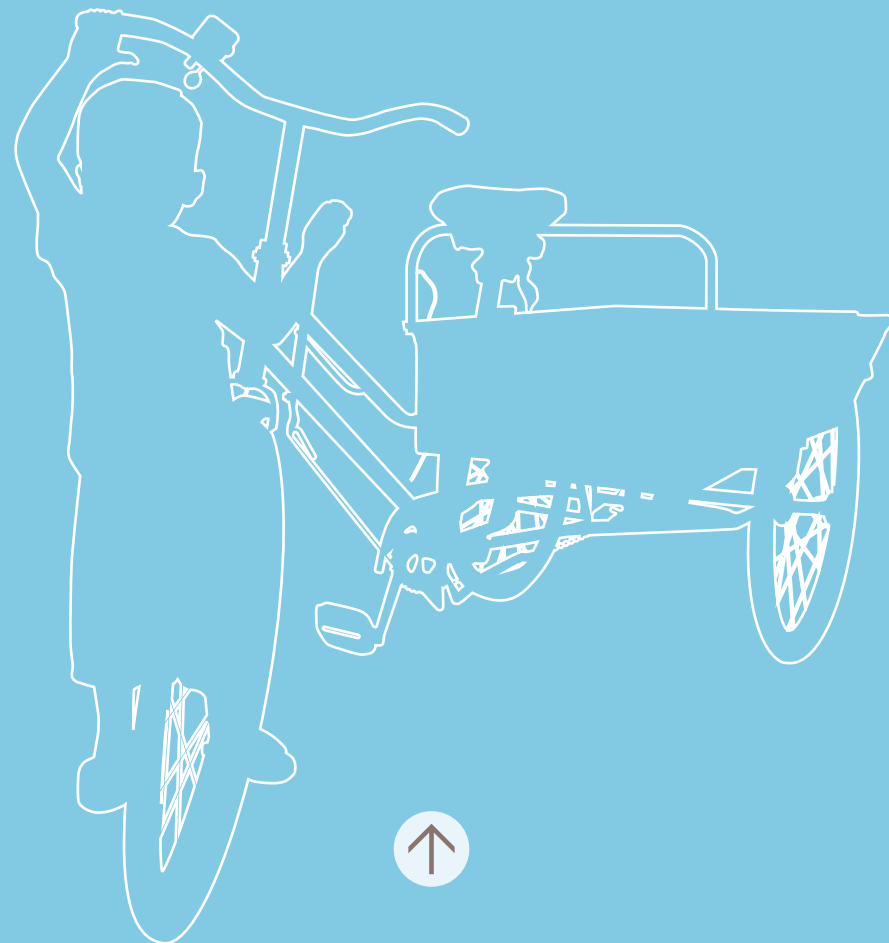

Rotterdam sportstad anno 2018

Rotterdam Sportstad, dat merk je anno 2018. Neem een doorsnee wijk in een oud stadsdeel: 's ochtends vertrekken gezinsleden om via leuke fiets-, loop- en skateroutes naar school en werk te gaan. Van auto's heb je in het straatbeeld geen last meer, omdat de wandelpaden en de snelle halfoverdekte fietsroutes er overheen gebouwd zijn. Intelligente software in de routes houdt ieders scores bij en zorgt dat de route veiliger is dan ooit. Op school telt een 10 voor rekenen even zwaar als het verbeteren van je persoonlijke record op de fietsroute naar school, of een geslaagde dansoefening. Van de schoolsportvereniging krijg je als ouder advies over wat het beste past bij de motorische ontwikkeling van jouw kind en het beste aansluit bij wat het kind leuk vindt en waar het talent voor heeft. Ouders zijn onderdeel van het bloeiende verenigingsleven, waarbij naast allerlei sporten ook kunst- en cultuuractiviteiten op het programma staan.

Vorig jaar trainde bij voetbal een van de topspeelsters uit de Feyenoord 1 vrouwen de meisjes D1. Ze trainen tweemaal in de week in de wijk en spelen wijkcompetitie in het Rotterdamse. In de wijk sportzaal worden gemiddeld 25 sporten per week gegeven. Een slim interactief boekingssysteem zorgt voor zowel een optimaal gebruik, als voor de goede trainers op het juiste moment. Jongeren van het voortgezet onderwijs doen fluitend hun maatschappelijke stages bij de schoolsportvereniging van de basisschool die ze vroeger zelf bezochten. Andere kinderen plukken de rijpe tomaten waar studenten van het nieuwe Boekhoud College soep van kunnen maken in hun kantinerestaurant, dat dient als leerwerkplek. Ook voor gezond eten kunnen de kinderen immers punten verdienen. De sporten kunnen gratis gevolgd worden en door te sporten verdienen kinderen punten voor hun wijk. Alle punten tellen smart-gewogen mee voor de wijkcore. De winkeliersvereniging sponsort de materialen. Als je actief meewerkt in de wijk verminderen je woonlasten.

Als de karate- en judogroepen erin slagen om minstens als 3e te eindigen en wanneer minstens 6 oma's erin slagen om de korte rollatorwandeltocht van 3,5 kilometer binnen het uur te lopen, maakt onze wijk kans om KAMPIOEN te worden: de FITSTE wijk van Rotterdam. Dat vieren we dan op het sport- en spelplein, naast de atletiekbaan midden in de wijk. Het grenst aan het wijktheatertje met goed uitzicht op de klimwand aan de zijkant van de woontoren, waar aan de overdekte schaaktafels vaak mensen zitten. Het klimaat werkt natuurlijk wel mee aan al dat buitensporten. Er zijn veel keuzes te maken, iedereen kan individueel of in verenigingsverband sporten en bewegen. Omdat het Pact op Zuid jaren geleden een sportieve infrastructuur heeft gerealiseerd, met ruimte voor sportaccommodaties midden in de wijk, waar gestructureerd aanbod van sport is, komen nu vijf sporters voor de aanstaande Olympische Juniorgames uit Rotterdam Zuid!

**WAT ER OOK
SPELT
IN EEN STAD
LAAT HET
VOORAL DE
KINDEREN ZIJN**

Loeije

Het advies

Het advies kan worden gedownload via onze website: www.spr.rotterdam.nl. Copyright Sociaal Platform Rotterdam (SPR), Rotterdam 2007-11-22. Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het SPR. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Colofon

Adviesnummer 04/2007

Tekst Nanne Boonstra (Verwey-Jonker Instituut)

Ans Stolk (bureau Stolk en Van den Bergh)

Ontwerp & opmaak Tangerine, Rotterdam

Foto's Rotterdam SportSupport

Uitgave Sociaal platform Rotterdam (SPR)

Contactpersoon Maria Lunardo, uitvoerend secretaris
m.lunardo@jos.rotterdam.nl

Telefoon 010-891 4417

Sociaal Platform Rotterdam (SPR)
Postbus 70014, 3000 KS Rotterdam
T 010 - 891 44 17 | F 010 - 891 45 55
info@spr.rotterdam.nl
www.spr.rotterdam.nl